

การสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวกับการกระทำผิดซ้ำคดียาเสพติด ในประเทศไทย*

A SYNTHESIS OF RESEARCH ON DRUG OFFENSE RECIDIVISM IN THAILAND

ระเด่น สุริยะวงศ์¹ และ ธาตรี มหันตรัตน์²

Raden Suriyawong¹ and Thatree Mahantaratt²

¹⁻²สาขาอาชญวิทยา การบริหารงานยุติธรรมและสังคม บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

¹⁻³Criminology, Justice Administration, and Society Graduate School

Phra Nakhon Si Ayutthaya Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author's Email: raden.s0303@gmail.com

วันที่รับบทความ : 23 พฤศจิกายน 2568; วันแก้ไขบทความ 1 ธันวาคม 2568; วันตอบรับบทความ : 3 ธันวาคม 2568

Received 23 November 2025; Revised 1 December 2025; Accepted 3 December 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดซ้ำคดียาเสพติดในประเทศไทยระหว่างปี พ.ศ. 2558-2567 และ 2) เพื่อหาแนวทางป้องกันปัญหาในอนาคต โดยเป็นการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) ที่สังเคราะห์งานวิจัยเชิงคุณลักษณะ (Qualitative Synthesis) จากวิทยานิพนธ์และบทความวิจัยรวม 20 เรื่อง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา และการวิเคราะห์อภิमानเชิงคุณภาพ

ผลการสังเคราะห์พบว่า ปัจจัยหลักที่ส่งผลต่อการกระทำผิดซ้ำ มาจาก 1) ปัญหาครอบครัว เช่น ความสัมพันธ์ที่เปราะบางและการขาดความอบอุ่น (ร้อยละ 40) 2) ปัญหา

Citation:

* ระเด่น สุริยะวงศ์ และ ธาตรี มหันตรัตน์. (2569). การสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวกับการกระทำผิดซ้ำคดียาเสพติดในประเทศไทย. วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 4(1), 802-816.

Raden Suriyawong and Thatree Mahantaratt. (2026). A Synthesis Of Research On Drug Offense Recidivism In Thailand. Modern Academic Development and Promotion Journal, 4(1), 802-816.;

DOI: <https://doi.org/10.>

<https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

เศรษฐกิจและอาชีพ เช่น ความยากจนและการขาดโอกาสหลังพ้นโทษ (ร้อยละ 35) และ 3) ปัจจัยด้านสังคม ชุมชน และการคบเพื่อน เช่น การถูกสังคมตีตราและการกลับไปคบเพื่อนกลุ่มเดิม (ร้อยละ 25) ผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่าปัญหาการกระทำผิดซ้ำเป็นปัญหาเชิงโครงสร้างที่เชื่อมโยงกับทฤษฎีทางสังคมวิทยาหลายทฤษฎี เช่น ทฤษฎีความกดดันทางสังคม ทฤษฎีสังคมไร้ระเบียบ และทฤษฎีการประทับตราข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาคือ 1) การพัฒนาและฟื้นฟูผู้ต้องขังในเรือนจำ โดยเน้นการฝึกวิชาชีพที่ตรงตามความต้องการของตลาดแรงงานและการพัฒนาสภาพจิตใจ (ร้อยละ 30) 2) การสนับสนุนจากสังคมและชุมชน โดยการเปิดโอกาสให้ผู้พ้นโทษได้กลับเข้าทำงานและใช้ชีวิตอย่างปกติ (ร้อยละ 25) และ 3) การเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัว ซึ่งถือเป็นเกราะป้องกันที่สำคัญที่สุด (ร้อยละ 15) การแก้ไขปัญหาคงจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนเพื่อสร้าง “ระบบนิเวศ” ที่เอื้อต่อการกลับคืนสู่สังคมของผู้พ้นโทษ

คำสำคัญ: สังเคราะห์งานวิจัย, การกระทำผิดซ้ำ, คดียาเสพติด

Abstract

This research aims to synthesize studies related 1) to drug-related recidivism in Thailand between 2015 and 2024 and 2) to identify future prevention strategies. This study is a documentary research employing a qualitative synthesis of 20 theses and research articles. Data were analyzed using Content Analysis and Qualitative Meta-Synthesis.

The synthesis reveals that the main factors contributing to recidivism are: 1) Family problems, such as fragile relationships and a lack of warmth (40%); 2) Economic and occupational problems, including poverty and a lack of opportunities after release (35%); and 3) Social, community, and peer-related factors, such as social stigma and returning to the same peer group (25%). The findings indicate that recidivism is a structural problem linked to several sociological theories, such as strain theory, social disorganization theory, and labeling theory. Key recommendations for addressing the problem include: 1)

Inmate development and rehabilitation in prison, focusing on vocational training that meets labor market demands and psychological development (30%); 2) Support from society and the community by providing opportunities for ex-offenders to re-enter the workforce and live normal lives (25%); and 3) Strengthening the family institution, which is considered the most crucial protective barrier (15%). Solving this issue requires cooperation from all sectors to create an “ecosystem” that supports the sustainable reintegration of ex-offenders into society.

Keywords: Research Synthesis, Recidivism, Drug-related Offenses

บทนำ

การแพร่ระบาดของยาเสพติดยังคงเป็นปัญหาที่ทำลายและกัดกร่อนสังคมไทยอย่างต่อเนื่องและรุนแรง โดยเป็นภัยคุกคามต่อความมั่นคงของชาติและความผาสุกของประชาชนอย่างมีอจมองข้ามได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากข้อมูลการเข้ารับการรักษาในปี 2564 ที่ชี้ชัดว่า ยาบ้า เป็นยาเสพติดที่แพร่หลายและมีการใช้สูงสุดคิดเป็นร้อยละ 75 ของผู้เข้ารับการรักษาบำบัดทั้งหมด ซึ่งเป็นสถิติที่น่าตกใจและสะท้อนถึงความจำเป็นในการควบคุมอย่างเข้มงวด กลุ่มประชากรที่น่าเป็นห่วงเป็นพิเศษคือ กลุ่มวัยรุ่นเยาวชนอายุระหว่าง 18-24 ปี ซึ่งมีสัดส่วนเกี่ยวข้องกับสูงที่สุดถึงร้อยละ 24 แสดงให้เห็นถึงความเปราะบางของกลุ่มวัยที่ขาดภูมิคุ้มกันทางสังคมและเศรษฐกิจ รongลงมาคือกลุ่มผู้ใช้แรงงานที่มีสัดส่วนการใช้มากที่สุดถึงร้อยละ 29 ซึ่งปัญหานี้ได้แทรกซึมอยู่ในกลุ่มที่เป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ ปัจจัยสำคัญที่ทำให้ปัญหานี้ทวีความรุนแรงขึ้นคือ กลไกด้านอุปทานที่มีความยืดหยุ่นสูง ความง่ายในการเข้าถึง และราคาที่ถูกลงอย่างมาก โดยราคายาบ้าจำหน่ายปลีกในชุมชนอยู่ที่ประมาณ 30-100 บาทต่อเม็ด นอกจากนี้ กลไกการจำหน่ายยังมีความซับซ้อนและทันสมัยมากขึ้น โดยเฉพาะการลักลอบจำหน่ายผ่านสื่อสังคมออนไลน์และการจัดส่งทางพัสดุไปรษณีย์ ซึ่งเป็นช่องทางที่กลุ่มการค้ารายย่อยและรายส่งนิยมใช้เพราะเชื่อว่ามีความปลอดภัยและลดความเสี่ยงในการถูกจับกุมมากกว่าวิธีการแบบเดิม แม้ว่าจะมีต้นทุนในการดำเนินการที่สูงกว่าก็ตาม (รายงานสุขภาพคนไทย, มหาวิทยาลัยมหิดล) สถานการณ์ที่เอื้อต่อการเข้าถึงยาเสพติดและราคาที่ต่ำลงเช่นนี้ จึงเป็นสาเหตุสำคัญที่นำไปสู่การเพิ่มขึ้นของ โอกาสในการกระทำความผิด

คดีอาชญากรรมซ้ำ (Recidivism) ของประชากรที่เคยมีประวัติเกี่ยวข้องกับอาชญากรรมมาก่อน ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของปัญหาความรุนแรงในมิติของอาชญากรรมต่อเนื่อง

ความรุนแรงของปัญหาไม่ได้หยุดอยู่แค่การแพร่ระบาด แต่ได้ขยายตัวไปสู่ภาวะวิกฤตของการกระทำความผิดซ้ำ ซึ่งสร้างภาระหนักอึ้งต่อระบบยุติธรรมและงบประมาณแผ่นดิน การเพิ่มขึ้นของจำนวนคดีอาชญากรรมและสถิติการกระทำความผิดซ้ำอย่างต่อเนื่องได้ส่งผลกระทบต่อตรงต่อการบริหารจัดการของกรมราชทัณฑ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำไปสู่ ภาวะนักโทษล้นเรือนจำ (Prison Overcrowding) อย่างรุนแรงและยืดเยื้อ ซึ่งเป็นแรงกดดันเชิงนโยบายอย่างสูงให้รัฐบาลต้องพิจารณาพัฒนากฎหมาย ยุทธศาสตร์ และกลยุทธ์ใหม่ๆ ออกมาใช้ในการแก้ไข ปัญหา ข้อมูลสถิติในช่วงปี 2560-2565 เป็นเครื่องยืนยันความล้มเหลวของมาตรการที่มีอยู่ในปัจจุบัน โดยสถิติผู้ต้องขังที่กลับมากระทำผิดซ้ำภายในระยะเวลา 1 ปี, 2 ปี และ 3 ปี ยังคงอยู่ในระดับที่น่าเป็นห่วงอย่างมาก จากรายงานของกรมราชทัณฑ์ (2567) พบว่า สถิติผู้ต้องขังที่กลับมากระทำผิดซ้ำภายใน 3 ปี มีจำนวนสูงสุดถึง 24,064 คน ในปี 2563 และยังคงสูงกว่า 20,000 คนในปี 2564 ตัวเลขเหล่านี้ชี้ให้เห็นอย่างชัดเจนถึง ช่องว่างทางองค์ความรู้ ในการทำความเข้าใจปัจจัยที่ทำให้ผู้เคยกระทำผิดตัดสินใจกลับเข้าสู่วงจรอาชญากรรมซ้ำอีกครั้ง

การสังเคราะห์งานวิจัยจึงเป็นกระบวนการทางวิชาการที่สำคัญยิ่งและเป็นทางออกในการจัดการกับองค์ความรู้ที่กระจัดกระจาย เพื่อสร้างฐานความรู้ที่แข็งแกร่งสำหรับการกำหนดนโยบาย การสังเคราะห์งานวิจัยคือการนำผลการศึกษางานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับปัญหาใดปัญหาหนึ่งที่สอดคล้องกันจำนวนมากมาวิเคราะห์และประมวลผล เพื่อสรุปและบรรยายให้เป็นประเด็นเดียวกันจนเกิดเป็นองค์ความรู้ใหม่ (Synthesized Knowledge) ที่มีความครอบคลุมและมีน้ำหนักทางวิชาการสูงกว่าผลการวิจัยเดี่ยว ๆ ซึ่งจะช่วยลดความซ้ำซ้อนและเพิ่มประสิทธิภาพในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ ทั้งนี้ การสังเคราะห์งานวิจัยสามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภทหลัก ได้แก่ การสังเคราะห์เชิงคุณภาพหรือเชิงคุณลักษณะ (Qualitative Synthesis) ซึ่งเน้นการรวบรวมเนื้อหาและเรื่องราวเพื่อสรุปประเด็นหลัก และการสังเคราะห์เชิงปริมาณ (Quantitative Synthesis) ซึ่งต้องใช้กระบวนการทางสถิติขั้นสูงช่วยในการสังเคราะห์ (สิริวรรณ จันทร์กุล, 2554) การศึกษาในประเด็นการกระทำผิดซ้ำคดีอาชญากรรมซ้ำในช่วงปีที่ผ่านมา มีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยพิจารณาแล้วเห็นว่า ยังไม่มีนักวิจัยท่านใดได้ทำการสังเคราะห์องค์ความรู้เหล่านี้อย่างเป็นระบบ

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความสำคัญอย่างยิ่งในการดำเนินการวิจัยเชิงเอกสารเพื่อสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดซ้ำคดียาเสพติด เพื่อตอบสนองต่อความต้องการองค์ความรู้เชิงประยุกต์และสร้างแนวทางแก้ไขปัญหาย่างยั่งยืน การวิจัยครั้งนี้จะดำเนินการโดยการสำรวจ ค้นคว้า และรวบรวมวิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัย และบทความวิชาการจากแหล่งข้อมูลหลักที่น่าเชื่อถือในประเทศ เช่น ฐานข้อมูล ThaiLIS (Thai Library Integrated System) ซึ่งเป็นศูนย์รวมเอกสารฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์จากมหาวิทยาลัยต่างๆ ทั่วประเทศ ไทย และฐานข้อมูล ThaiJO (Thai Journals Online) ซึ่งเป็นระบบฐานข้อมูลวารสารอิเล็กทรอนิกส์กลางของประเทศ โดยผู้วิจัยจะมุ่งเน้นศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในช่วงปีพุทธศักราช 2563-2567 เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ทันสมัยและครอบคลุม การสังเคราะห์องค์ความรู้ที่ได้จะช่วยให้สามารถระบุ ปัจจัยร่วม (Common Factors) และแนวทางปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practices) ในการป้องกันและลดพฤติกรรมกระทำผิดซ้ำคดียาเสพติดได้อย่างชัดเจนที่สุด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดซ้ำคดียาเสพติดในประเทศไทยระหว่างปีพุทธศักราช 2558 ถึง 2567
2. เพื่อหาแนวทางที่เหมาะสมในป้องกันการกระทำผิดซ้ำคดียาเสพติดต่อไปในอนาคต

การทบทวนวรรณกรรม

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับทฤษฎีประทับตรา (Labeling Theory) หรือที่รู้จักในชื่อทฤษฎีตราหน้า/ขนานนาม ไม่ได้มุ่งเน้นที่สาเหตุเริ่มต้นของการกระทำผิด (Primary Deviance) แต่เน้นย้ำถึงบทบาทและอิทธิพลเชิงลบของ ปฏิบัติการตอบโต้จากสังคมและกระบวนการยุติธรรม ที่เป็น “ผู้สร้างอาชญากรซ้ำ” (Secondary Deviance) (นวลจันทร์ ทศนชัยกุล, 2548; เกษวรารงค์ จิณะแสน, 2542) สำคัญคือ การกระทำผิดเกิดขึ้นเพราะสังคมเป็นผู้กำหนดหรือประทับตรา เมื่อบุคคลได้กระทำผิดครั้งแรกและเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมสถาบันเหล่านี้จะกำหนดบทบาทเชิงลบว่าเป็น “อาชญากร” ซึ่งการถูกตีตราอย่างเป็นทางการนี้เองที่ทำให้ผู้กระทำผิดต้องเผชิญกับความรังเกียจการถูกปฏิเสธโอกาสทางสังคมและเศรษฐกิจ จนนำไปสู่การยอมรับอัตลักษณ์ของผู้เบี่ยงเบนและหวนกลับเข้าสู่วงจรอาชญากรรมซ้ำเนื่องจากไร้ซึ่งหนทางที่จะได้พิสูจน์ตนเองต่อสังคม (สุรกาญจน์ ชาวคำ, 2558)

2. แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดซ้ำ การกระทำผิดซ้ำ หมายถึง สถานการณ์ที่ผู้กระทำผิดซึ่งเคยถูกดำเนินคดีหรือต้องโทษจำคุกในความผิดอาญา โดยเฉพาะคดียาเสพติด กลับไปกระทำความผิดซ้ำอีกครั้งหลังจากได้รับการปล่อยตัวพ้นโทษแล้ว (วีระชาติ โสพันธ์, 2560; สำนักงานกิจการยุติธรรม, 2564) ปัญหานี้ถือเป็นกลุ่มที่มีความรุนแรงและยากต่อการแก้ไข เนื่องจากได้รับอิทธิพลจากหลายปัจจัย เช่น ปัญหาเศรษฐกิจ ครอบครัวยุคใหม่ ทัศนคติส่วนบุคคล และที่สำคัญคือ การถูกตีตรา (Stigmatization) จากสังคมอย่างต่อเนื่อง ซึ่งทำให้ผู้พ้นโทษยอมรับภาพลักษณ์เชิงลบ ขาดการยอมรับและโอกาสในการทำงานหาเลี้ยงชีพที่สุจริต จนต้องหวนกลับเข้าสู่วงจรอาชญากรรมซ้ำ (ภานุวัฒน์ มีเพียร, 2564; สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย, 2566) ในทางจำแนกประเภท ผู้กระทำผิดซ้ำซากหรือผู้ที่กระทำผิดตั้งแต่ 3 ครั้งขึ้นไป มักถูกเรียกว่า ผู้กระทำผิดติดนิสัย (Persistence Offender) ซึ่งแบ่งแยกได้เป็น 3 ประเภทหลัก ได้แก่ อาชญากรอาชีพ (ผู้มีรายได้หลักจากการประกอบอาชญากรรมและมีความชำนาญ), ผู้ต้องขังที่มีจิตบกพร่อง (กระทำผิดซ้ำเนื่องจากความบกพร่องทางจิต), และ ผู้ต้องขังที่กระทำความผิดซ้ำในคดีเล็กน้อย (เช่น คดีลักทรัพย์เล็กน้อย หรือคดีเสพติด) (Gottredson อ้างถึงใน สุวรรณ ใจคลองแคล้ว, 2546)

สรุป การกระทำผิดซ้ำในคดียาเสพติด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของผู้ต้องขังที่พ้นโทษจากเรือนจำจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีความสอดคล้องกับแนวคิดหลักของ ทฤษฎีประทับตรา อย่างชัดเจน เนื่องจากทฤษฎีนี้ระบุว่า การกระทำผิดซ้ำไม่ได้เกิดจากสาเหตุเริ่มต้นของความผิด แต่เป็นผลมาจากปฏิกิริยาตอบโต้เชิงลบของสังคมที่เรียกบุคคลนั้นว่าเป็น “อาชญากร” ซึ่งการถูกตีตราจากสังคมอย่างต่อเนื่องและรุนแรงหลังพ้นโทษ ทำให้บุคคลขาดการยอมรับและถูกปฏิเสธโอกาสทางสังคมและเศรษฐกิจ จนนำไปสู่การยอมรับอัตลักษณ์ของผู้เปี่ยมเบนนั้น และต้องหวนกลับเข้าสู่วงจรอาชญากรรมซ้ำในคดียาเสพติดอีกครั้ง

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบของการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการ วิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อ สังเคราะห์งานวิจัย (Research Synthesis) ที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยการกระทำผิดซ้ำคดียาเสพติดในประเทศไทย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร (Population) ที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ บทความวิจัย วิทยานิพนธ์ และ รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ ที่เกี่ยวข้องกับ พฤติกรรมการกระทำผิดซ้ำคดีอาชญากรรมในประเทศไทย โดยกำหนดขอบเขตงานวิจัยที่ดำเนินการในระหว่างปี พ.ศ. 2558-2567 (ค.ศ. 2015-2024)

การสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 2 รายการ ดังนี้

1. แบบประเมินคุณภาพงานวิจัย (Research Quality Assessment Form) เป็นแบบประเมินที่ใช้ในการคัดเลือกงานวิจัยที่มีคุณภาพมาใช้ในการสังเคราะห์ โดยพิจารณาตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดโดย นางลักษณ วิรัชชัย (2541) ได้แก่

- 1.1 แหล่งที่มาของข้อมูลวิจัย
- 1.2 ความสอดคล้องระหว่างชื่อเรื่อง ปัญหา กรอบแนวคิด และวัตถุประสงค์
- 1.3 การระบุวิธีการสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 1.4 วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง (อิงทฤษฎีความน่าจะเป็นหรือไม่)
- 1.5 ความถูกต้องเหมาะสมของการวิเคราะห์ข้อมูล
- 1.6 ความสอดคล้องของการนำเสนอผลกับชื่อเรื่อง วัตถุประสงค์ และสมมติฐาน

2. แบบบันทึกข้อมูลงานวิจัย (Research Data Recording Form) เป็นแบบบันทึกที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อใช้เก็บรวบรวมรายละเอียดของงานวิจัยที่ผ่านการประเมินคุณภาพแล้ว โดยมีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือและประเด็นที่บันทึก

2.1 ขั้นตอนการสร้างศึกษาโครงสร้างงานวิจัยที่คัดเลือก, จัดทำแบบประเมินคุณภาพ, และขอความเห็นชอบจากคณะวิจัย

2.2 ประเด็นสำคัญที่บันทึก 1) ชื่อเรื่อง 2) ผู้วิจัย 3) ปีที่วิจัย 4) วัตถุประสงค์ 5) กลุ่มตัวอย่าง 6) เครื่องมือที่ใช้ 7) วิธีดำเนินการ 8) ผลการศึกษา 9) สรุปความคิดสำคัญ 10) แหล่งอ้างอิง และ 11) Link

การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิเคราะห์ข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการโดยผู้วิจัยด้วยตนเองตามขั้นตอน ดังนี้

1. ดาวน์โฮลตงานวิจัย ดาวน์โฮลตงานวิจัย/บทความวิจัยฉบับสมบูรณ์ (Full text) จากฐานข้อมูลออนไลน์ของประเทศไทย ตามขอบเขตประชากร

2. อ่านและประเมินคุณภาพ อ่านงานวิจัยตลอดทั้งฉบับอย่างละเอียด และใช้ แบบประเมินคุณภาพงานวิจัย เพื่อคัดเลือกงานวิจัยที่มีคุณภาพ

3. บันทึกข้อมูล บันทึกรายละเอียดของงานวิจัยที่ผ่านการคัดเลือกแล้วลงใน แบบบันทึกข้อมูลงานวิจัย

4. เตรียมการสังเคราะห์ นำข้อมูลที่บันทึกมาสังเคราะห์ต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลในงานวิจัยนี้เป็นการ สังเคราะห์เชิงคุณลักษณะ (Qualitative Synthesis) โดยใช้วิธีการ ดังนี้

1. สถิติเชิงพรรณนา ใช้ ค่าความถี่ และ ค่าร้อยละ เพื่อสรุปคุณลักษณะพื้นฐานของงานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์

2. การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) วิเคราะห์เนื้อหาและบรรยายจากข้อมูลที่บันทึกไว้ในแบบบันทึกงานวิจัย เพื่อหาข้อสรุปและ สังเคราะห์เป็นประเด็นร่วม เกี่ยวกับปัจจัยการกระทำผิดซ้ำคดียาเสพติด

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวกับการกระทำผิดซ้ำคดียาเสพติดในประเทศไทยระหว่างปีพุทธศักราช 2558 ถึง 2567

พบว่า การประเมินคุณภาพงานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์ ผู้วิจัยได้รวบรวมสืบค้นมาจากเครือข่ายห้องสมุดในประเทศไทย (ThaiLIS – Thai library integrated system) ซึ่งเป็นโครงการพัฒนาเครือข่ายระบบห้องสมุดในประเทศไทย มีเป้าหมายเพื่อให้บริการสืบค้นฐานข้อมูลเอกสารฉบับเต็ม ซึ่งเป็นเอกสารฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัยที่มารวบรวมจากมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ทั่วประเทศไทย และ ThaiJO หรือ Thai Journals Online คือ ระบบฐานข้อมูลวารสารอิเล็กทรอนิกส์กลางของประเทศไทย ที่มีคุณภาพครบถ้วนทั้ง 7 ประเด็น จำนวน 20 เรื่อง

ผลงานที่นำมาสังเคราะห์งานวิจัยในครั้งนี้ จำนวน 20 รายการ จำนวนผลงานจากบทความวิจัย จำนวน 5 รายการ คิดเป็นร้อยละ 25 และผลงานจากวิทยานิพนธ์ฉบับเต็มจำนวน 15 รายการคิดเป็นร้อยละ 75

ผลงานที่นำมาสังเคราะห์งานวิจัยในครั้งนี้ จำนวน 20 รายการ จำแนกเป็นไปตามปีที่ตีพิมพ์ที่มากที่สุดคือปี 2565 จำนวน 5 รายการ คิดเป็นร้อยละ 25.00 รองลงมาคือปี 2562, 2564 จำนวนปีละ 3 รายการรวม 6 รายการ คิดรวมเป็นเป็นร้อยละ 30.00 ปีที่ตีพิมพ์ 2 รายการมีจำนวนเท่ากันคือปี 2560 และ 2566 รวม 4 รายการ คิดเป็นร้อยละ 20.00 และปี 2558, 2559, 2561, 2563 และ 2567 ปีละ 1 รายการ รวม 5 รายการ คิดเป็นร้อยละ 25.00

วัตถุประสงค์ในการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดซ้ำคดียาเสพติด เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังคดียาเสพติดร่วมกันมากที่สุด ถึง 13 รายการจาก 20 รายการ คิดเป็นร้อยละ 65.00 รองลงมาคือเพื่อหาแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังคดียาเสพติด มีถึง 11 รายการจากทั้งหมด 20 รายการ ต่อมาคือเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ปัจจัยส่วนบุคคลต่อการกระทำผิดซ้ำคดียาเสพติด มีถึง 4 รายการจาก 20 รายการคือเป็นร้อยละ 20 ส่วนประเด็นเพื่อวิเคราะห์หา จุดอ่อน หรือข้อบกพร่อง ในมุมมองผู้ผ่านกระบวนการบำบัด ที่เป็นสาเหตุไม่สามารถทำให้ไม่กลับไปเสพซ้ำอีก และเพื่อศึกษาผลการปรึกษากลุ่มทฤษฎีเน้นทางออกระยะสั้นต่อการสร้างความเข้มแข็งภายในตนเอง มี 1 รายการจากทั้งหมด 20 รายการ คิดเป็นร้อยละ 5

งานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์การดำเนินการในรูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณ จำนวน 11 รายการ คิดเป็นร้อยละ 55.00 การวิจัยเชิงคุณภาพ จำนวน 3 รายการ คิดเป็นร้อยละ 15.00 การวิจัยแบบผสมผสาน จำนวน 5 รายการ คิดเป็นร้อยละ 25.00 การวิจัยเชิงทดลองหรือกึ่งทดลอง จำนวน 1 รายการ คิดเป็นร้อยละ 5.00

งานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 85.00) มุ่งเน้นไปที่กลุ่ม ผู้ต้องขังคดียาเสพติดที่กระทำผิดซ้ำ 2 ครั้งขึ้นไป จำนวน 17 รายการ โดยมีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างที่หลากหลาย ทั้งแบบสุ่มสุ่มใจ การสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) และการเลือกแบบเจาะจง ขณะที่เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีความโดดเด่นอย่างชัดเจนคือการใช้แบบสอบถาม มากที่สุด (ร้อยละ 55.00) เพื่อศึกษาปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อการกระทำผิดซ้ำ แต่ก็มีการใช้ ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods) ด้วยการใช้แบบสอบถามควบคู่กับการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม (รวมร้อยละ 25.00) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ในส่วนของผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลที่มาจากปัญหาครอบครัว เป็นสาเหตุที่ส่งผลต่อการกระทำผิดซ้ำมากที่สุด (ร้อยละ 40.00) ตามมาด้วยปัญหาเศรษฐกิจและอาชีพ (ร้อยละ 35.00) และมีแนวทางการแก้ไขปัญหาคือที่สำคัญที่สุดคือ

ด้านการพัฒนาและฟื้นฟูผู้ต้องขังในเรือนจำ (ร้อยละ 30.00) และด้านสังคมและชุมชน (ร้อยละ 25.00)

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อหาแนวทางที่เหมาะสมในป้องกันการกระทำผิดซ้ำ คดียาเสพติดต่อไปในอนาคต

พบว่า แนวทางการแก้ไขปัญหาคriminalกระทำผิดซ้ำจากแหล่งข้อมูลมีข้อเสนอแนะที่ครอบคลุมหลายมิติ ดังนี้

1. ด้านการพัฒนาและฟื้นฟูผู้ต้องขังภายในเรือนจำ

1.1 การฝึกวิชาชีพ ควรจัดฝึกอบรมวิชาชีพในสาขาที่ตลาดแรงงานต้องการอย่างจริงจัง และมีระยะเวลาเหมาะสม ควรติดต่อผู้ประกอบการภาคเอกชนมาทำการฝึกอบรม ควรจัดสรรส่วนแบ่งผลกำไรจากการฝึกวิชาชีพให้เหมาะสมเป็นธรรม การฝึกอาชีพภายในเรือนจำควรตรงตามความต้องการของผู้ต้องขังและสามารถนำไปใช้ประกอบอาชีพได้จริงหลังพ้นโทษ 1.2 การพัฒนาจิตใจและทัศนคติ ควรจัดฝึกอบรมเพื่อพัฒนาและเสริมสร้างแรงบันดาลใจให้กับผู้ต้องขัง ปรับทัศนคติของเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ให้มีจุดมุ่งหมายร่วมกัน ควรจัดกิจกรรมฝึกอบรมเพื่อพัฒนาสภาพจิตใจของผู้ต้องขัง ควรมีการจัดอบรมโปรแกรมปรับทัศนคติของผู้ต้องขังเกี่ยวกับผลกระทบต่อนตนเองและครอบครัว ควรยกย่องเชิดชูตัวแบบคนดี ให้คำปรึกษา ฝึกทักษะการใช้ชีวิต อบรมธรรมะ ฝึกสมาธิ สวดมนต์ สร้างความเข้มแข็งจิตใจ ตั้งเป้าหมายชีวิต พัฒนาสติปัญญาและจิตใจ

1.3 การสร้างจิตสำนึก ควรสร้างจิตสำนึก (ความตระหนัก การรับรู้ ทัศนคติ และความสามารถแห่งตน) ควรสร้างจิตสำนึกที่ดีโดยนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาใช้เป็นเครื่องมือ ควรจัดกิจกรรมที่มุ่งเน้นให้ผู้ต้องขังตระหนักถึงผลกระทบต่อนตนเองและสังคม มีจิตสำนึกความรับผิดชอบ และแก้ไขส่วนที่บกพร่อง

2. ด้านการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยและภายหลังการปล่อยตัว

2.1 การสนับสนุนการมีงานทำ ควรติดต่อผู้ประกอบการเอกชนเพื่อรองรับแรงงานผู้ต้องขังภายหลังการปล่อยตัว สถานประกอบการควรเปิดโอกาสให้ผู้ที่เคยต้องขังได้เข้าทำงาน ควรมีโครงการให้โอกาสผู้ที่เคยกระทำผิดรับเข้าทำงานโดยมีหน่วยงานมอบใบรับรอง กรมราชทัณฑ์หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรช่วยเหลือการหางานทำ การประกอบอาชีพ ควรจัดตั้งศูนย์ Care เพื่อส่งเสริมและประสานงานในการจัดหางานให้แก่ผู้พ้นโทษ

2.2 การจัดหาที่พักชั่วคราว ควรจัดให้มีบ้านพักชั่วคราวสำหรับรองรับผู้ต้องขังที่ไม่มีที่พักอาศัยหลังปล่อยตัว

2.3 การติดตามและให้การสนับสนุน ควรเป็นผู้รับผิดชอบในการติดตามประเมินผลภายหลังจากผู้ต้องขังปล่อยตัว ควรเยี่ยมบ้านเพื่อติดตามพฤติกรรมของผู้ต้องขังหลังพ้นโทษ ควรจัดโครงการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย

3. ด้านสังคมและชุมชน

3.1 การให้โอกาสและการยอมรับ สังคมควรเปิดโอกาสให้แก่ผู้ที่เคยถูกต้องโทษจำคุกได้กลับเข้าทำงานได้อย่างปกติในสังคม สังคมควรร่วมกันให้โอกาสผู้ที่เคยต้องโทษ ให้กำลังใจ ควรปรับเปลี่ยนทัศนคติและให้โอกาสผู้กระทำผิดได้กลับตัวกลับใจเป็นคนดี ครอบครัวและคนสังคมควรให้กำลังใจและให้โอกาสผู้เคยต้องขังได้มีโอกาสกลับตัวกลับใจ

3.2 บทบาทผู้นำชุมชน ผู้นำชุมชนควรเข้าถึงลูกบ้านเพื่อรับรู้ถึงสภาพความเป็นอยู่แต่ละครอบครัวเพื่อสามารถช่วยเหลือหรือแก้ไขปัญหาได้ถูกต้อง

3.3 การมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชน ควรมีการจัดกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัวให้มีความรักความเข้าใจกันมากขึ้น ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชนในการป้องกันพฤติกรรมการเสพติด

4. ด้านครอบครัว

เสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัว ควรส่งเสริมให้เกิดความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัว โดยเริ่มตั้งแต่กระบวนการขัดเกลาทางสังคมจากการเลี้ยงดูของพ่อแม่ เสริมสร้างความรักความเข้าใจในครอบครัว ผู้นำครอบครัวควรประกอบอาชีพที่มั่นคงและเป็นหลักให้ครอบครัวได้

5. ด้านการศึกษาและการให้ความรู้

5.1 สนับสนุนการศึกษา ควรสนับสนุนด้านการศึกษา (School Program) เพราะสามารถสร้างกลไกในการป้องกันแนวโน้มในการกระทำผิด

5.2 ให้ความรู้ด้านกฎหมาย การให้ความรู้ด้านกฎหมายให้รับรู้ถึงมาตรการต่าง ๆ

5.3 ให้ข้อมูลที่ถูกต้องเกี่ยวกับยาเสพติด ให้ข้อเท็จจริงในเรื่องของการเสพยาเสพติดว่าไม่ส่งผลต่อการลดน้ำหนักแต่จะทำให้ลายสุขภาพของผู้เสพ

6. ด้านการบังคับใช้กฎหมาย

เพิ่มบทลงโทษ ควรบัญญัติบทลงโทษผู้กระทำผิดซ้ำในคดียาเสพติดให้หนักกว่าฐานความผิดเดิม

7. การทำงานร่วมกันของภาคีเครือข่าย

ประสานความร่วมมือ ควรมีการประสานความร่วมมือในรูปแบบของภาคีเครือข่ายระหว่างหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม ครอบครัวและคนสังคม จัดทำ MOU ร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ ในการป้องกันการกระทำผิดซ้ำ

8. การพัฒนาความเข้มแข็งภายในตนเอง

ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มทดลองมีคะแนนความเข้มแข็งภายในตนเองเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งเป็นแนวทางหนึ่ง que ควรส่งเสริมผ่านกิจกรรมหรือโปรแกรมต่างๆ

อภิปรายผล

อภิปรายผลวัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวกับการกระทำผิดซ้ำคดียาเสพติดในประเทศไทยระหว่างปีพุทธศักราช 2558 ถึง 2567

การสังเคราะห์งานวิจัยในครั้งนี้เพื่อหาปัจจัยที่ส่งผลต่อการกระทำผิดซ้ำคดียาเสพติด ซึ่งให้เห็นอย่างชัดเจนว่าปัญหาดังกล่าวเป็น “ปัญหาเชิงโครงสร้าง” ที่มีความซับซ้อน โดยไม่ได้เกิดจากความล้มเหลวส่วนบุคคลเท่านั้น แต่เป็นผลลัพธ์ของปฏิสัมพันธ์อันซับซ้อนระหว่างปัจจัยหลายมิติ ปัจจัยหลักที่ถูกระบุว่าเป็นรากเหง้าของปัญหาและมีอิทธิพลสูงสุดล้วนเป็นปัจจัยภายนอกเรือนจำ ได้แก่ ปัจจัยด้านครอบครัวที่ล้มเหลว (ร้อยละ 40) และปัญหาด้านเศรษฐกิจและอาชีพ (ร้อยละ 35) ซึ่งสร้างความกดดันตาม ทฤษฎีความกดดันทางสังคม (Social Strain Theory) นอกจากนี้ การถูกสังคมตีตรา (Social Stigma) (ร้อยละ 25) เป็นกลไกสำคัญที่สอดคล้องกับ ทฤษฎีการประทับตรา (Labeling Theory) ซึ่งชี้ว่าสังคมมีส่วนในการ “สร้าง” อาชญากรซ้ำ โดยการกีดกันโอกาสทำให้ผู้พ้นโทษต้องหวนกลับไปสู่สภาพแวดล้อมเดิมและเรียนรู้พฤติกรรมเสี่ยงซ้ำอีกครั้งตาม ทฤษฎีการเรียนรู้ (Differential Association) ความขัดแย้งเชิงโครงสร้าง นี้จึงก่อให้เกิด “ช่องว่าง” (Gap) ขนาดใหญ่สอดคล้องกับการศึกษาของ พรชัย ชันตี (2537) อ้างถึง Akers (1994) และ Bursik (1988), Inciardi et al. (1993) ซึ่งชี้ให้เห็นว่า รากเหง้าของปัญหา คือความล้มเหลวของสถาบันครอบครัว แต่แนวทางแก้ไขที่ถูกให้ความสำคัญยังไม่เพียงพอต่อการฟื้นฟูรากเหง้านี้ และ พรชัย ชันตี (2537) อ้างถึง Sutherland (1947) และ Miller (1958) ปัจจัยเหล่านี้เป็น แรงผลักดัน

ภายนอก ที่ทำให้ผู้พ้นโทษกลับไปเรียนรู้อุบัติกรรมผิดซ้ำ แต่แนวทางแก้ไขหลักยังมุ่งเน้นที่การฝึกอาชีพ ภายใน ซึ่งอาจไม่เพียงพอต่อการแก้ปัญหาความยากจนและการกีดกันภายนอก

อภิปรายผลวัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อหาแนวทางที่เหมาะสมในป้องกันการกระทำผิดซ้ำคดียาเสพติดต่อไปในอนาคต

แนวทางที่เหมาะสมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการกระทำผิดซ้ำในอนาคต จึงต้องมุ่งเน้นการสร้าง “ระบบนิเวศ” (Ecosystem) ที่เอื้อต่อการกลับคืนสู่สังคมอย่างบูรณาการ เพื่อปิด “ช่องว่าง” ดังกล่าว การแก้ไขต้องเริ่มต้นจากการ พัฒนาและฟื้นฟูผู้ต้องขังในเรือนจำ (ร้อยละ 30) ควบคู่ไปกับการสร้างความพร้อมและการสนับสนุนอย่างเข้มแข็งหลังพ้นโทษ ซึ่งรวมถึงการที่สังคมและชุมชน ต้องเปลี่ยนบทบาทจากการตีตราไปสู่การให้โอกาสในการจ้างงาน และการกลับไปใช้ชีวิตอย่างปกติ (ร้อยละ 25) (สอดคล้องกับการแก้ไขผลกระทบของทฤษฎีการประทับตรา (Labeling Theory) โดย Siver (1981) ที่อ้างถึงใน มนตรี บุนนาค (2542)) พร้อมทั้งต้อง เสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัว (ร้อยละ 15) ให้สามารถกลับมาทำหน้าที่เป็น “เกราะป้องกัน” และเป็นที่พักทางจิตใจได้อีกครั้ง (สอดคล้องกับแนวคิดการลดความกดดันตามทฤษฎีความกดดันทางสังคม (Social Strain Theory) โดย Akers (1994) และ ทฤษฎีสังคมไร้ระเบียบ (Social Disorganization Theory) โดย Bursik (1988), Inciardi et al. (1993) ที่อ้างถึงใน พรชัย ชันตี (2537) ซึ่งเน้นที่การฟื้นฟูรากเหง้าของปัญหาครอบครัว) การเปลี่ยนแปลงนี้ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในสังคม เพื่อให้ผู้พ้นโทษสามารถ กอบกู้สถานะและยืนหยัดได้ด้วยตนเองอย่างมีศักดิ์ศรี

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ผลการสังเคราะห์งานวิจัยทั้ง 20 เรื่อง ชี้ให้เห็นว่าการกลับไปกระทำผิดซ้ำในคดียาเสพติดเป็นปัญหาที่เกิดจาก ปัจจัยหลายมิติที่ซ้อนทับกันอย่างซับซ้อน โดยปัจจัยที่ถูกระบุว่าเป็นสาเหตุสำคัญที่สุด คือ ปัจจัยด้านครอบครัวซึ่งเน้นที่ปัญหาความสัมพันธ์ที่ประาะบางและการขาดความอบอุ่น รองลงมาคือ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและอาชีพ ที่การขาดโอกาสในการทำงาน สุจริตผลักดันให้ต้องหันกลับไปค้ายาเสพติดเพื่อรายได้ที่ง่ายและรวดเร็ว และตามด้วย ปัจจัยด้านสังคม ชุมชน และการคบเพื่อน โดยมีประเด็นสำคัญ คือ การถูกสังคมตีตรา ที่กีดกันโอกาสในการเริ่มต้นชีวิตใหม่ ส่วนแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่ถูกเสนอให้มีความสำคัญมากที่สุด คือ การพัฒนาและฟื้นฟูผู้ต้องขังในเรือนจำ ผ่านการฝึกอาชีพที่สอดคล้องกับ

ตลาดแรงงานและการพัฒนาสภาพจิตใจด้วยหลักธรรมทางศาสนา เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันจากภายใน ควบคู่ไปกับการ สนับสนุนจากสังคมและชุมชน ในการเปิดโอกาสให้ผู้พ้นโทษได้กลับเข้าทำงานอย่างปกติ ส่วนข้อเสนอแนะในการวิจัย ประกอบด้วย **1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้** ประกอบด้วย 1.1 ข้อเสนอแนะด้านนโยบาย กรมราชทัณฑ์ควรพัฒนานโยบาย “เรือนจำเปิด” และบูรณาการความร่วมมือกับชุมชนอย่างเป็นระบบ จัดตั้งศูนย์ประสานงานและดูแลผู้พ้นโทษในระดับชุมชน กรมราชทัณฑ์ควรมีการจัดตั้งศูนย์ฯ ในพื้นที่ที่มีผู้พ้นโทษจำนวนมาก เพื่อทำหน้าที่ติดตาม ให้คำปรึกษา ช่วยเหลือด้านการหางาน **2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป** ควรมีการศึกษาวิจัยที่ติดตาม “เส้นทางชีวิต” ของผู้พ้นโทษในระยะยาว เพื่อทำความเข้าใจพลวัตและจุดเปลี่ยน ที่นำไปสู่การเลิกกระทำผิดอย่างถาวร หรือการทวนกลับไปกระทำผิดซ้ำ การวิจัยลักษณะนี้จะช่วยให้เห็นภาพที่ลึกซึ้งกว่าการศึกษา ณ จุดเวลาใดเวลาหนึ่ง

เอกสารอ้างอิง

- เกษรรงค์ จินณะแสน. (2542). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนที่อยู่ระหว่างถูกคุมความประพฤติในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกลาง. ใน *วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต หลักสูตรสังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- กรมราชทัณฑ์. (2567). *รายงานสถิติ*. เรียกใช้เมื่อ 1 ตุลาคม 2568 จาก <http://www.correct.go.th/stathomepage/>
- พรชัย ชันดี. (2537). *ทฤษฎีอาชญาวิทยา: หลักการงานวิจัยและนโยบายประยุกต์*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นวลจันทร์ ทัศนชัยกุล. (2548). *อาชญากรรมการป้องกัน: การควบคุม*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- มนตรี บุณนาค. (2542). สาเหตุการกระทำผิดซ้ำในคดีเสพยาบ้า: ศึกษาเฉพาะกรณีผู้ต้องขังในทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลาง. ใน *วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาอาชญาวิทยาและงานยุติธรรม*. มหาวิทยาลัยมหิดล.

- วีระชาติ โสพันธ์. 2560. ปัญหาการเพิ่มโทษในการกระทำความผิดซ้ำของผู้เสพ/ติดยาเสพติดตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522. ใน *สารนิพนธ์นิติศาสตร์มหาบัณฑิต กลุ่มวิชากฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรมทางอาญา คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม*.
- สิริวรรณ จันทรกุล. (2554). *การสังเคราะห์วิทยานิพนธ์ทางการศึกษาคriminalศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย. (2566). *ถอดบทเรียน “การกระทำความผิดซ้ำ” สู่การส่งเสริมการ “ไม่ตีตรา” ผู้พ้นโทษ*. เรียกใช้เมื่อ 1 ตุลาคม 2568 จาก <https://knowledge.tijthailand.org/article/detail/recidivism-anddiscrimination>
- สำนักงานกึ่งกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม. (2564). *โครงการวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาการกระทำผิดซ้ำ*. เรียกใช้เมื่อ 1 ตุลาคม 2568 จาก https://www.oja.go.th/wp-content/uploads/2021/03/Research_Project_for_Solving_Recidivism.pdf
- สุรกาญจน์ ชาวคำ. (2558). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังคดียาเสพติด เรือนจำจังหวัดเชียงราย. ใน *การค้นคว้าแบบอิสระหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองและการปกครอง*. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- Bursik, R. J., Jr. (1988). Social disorganization and theories of crime and delinquency. *Toward a reconceptualization*. *Criminology*, 26(4), 519–551.